

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/94/2019
Identifikačné číslo spisu: 7115202552
Dátum vydania rozhodnutia: 18.08.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Ján Šikuta
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7115202552.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, proti žalovanej G. O., bývajúcej v G., G. X, o zaplatenie 1.987,71 Eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 34 C 67/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 14. júna 2018, sp. zn. 2 Co 367/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 14. júna 2018, sp. zn. 2 Co 367/2017 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 13. marca 2017, č. k. 34 C 67/2015-72, zastavil konanie v časti o zaplatenie poplatku vo výške 60,- Eur, uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1.987,71 Eur, poplatok 1,46 Eur, úrok 84,05 Eur, úrok z omeškania 0,76 Eur a úrok z omeškania vo výške 5 % ročne z istiny 1.987,71 Eur od 09.01.2015 do zaplatenia a zo sumy 84,05 Eur od 09.01.2015 do zaplatenia, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Rozhodnutie odôvodnil tým, že medzi žalobcom a žalovanou bola uzavretá zmluva o úvere podľa ustanovení Obchodného zákonníka, avšak táto zmluva má charakter spotrebiteľského úveru. Po predčasnom zosplatnení úveru zo strany žalobcu z dôvodu nesplácania úveru žalovanou, súd prvej inštancie vyhodnotil, že žalobca má nárok na zaplatenie nesplatenej istiny úveru, úroku z úveru (ďalej aj „bežný úrok“ alebo „zmluvný úrok“) do momentu predčasného zosplatnenia úveru a úroku z omeškania pred aj po predčasnom zosplatnení úveru. Pri právnom posúdení nároku na zmluvné úroky po predčasnom zosplatnení úveru vychádzal súd prvej inštancie z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), sp. zn. IV. ÚS 476/2012 zo dňa 18. septembra 2012 a z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), sp. zn. 4 Obo 143/1998, pričom ich žalobcovi nepriznal a jeho žalobu v tejto časti preto zamietol.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo 14. júna 2018, sp. zn. 2 Co 367/2017, napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny [§ 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. Nad rámec dôvodov obsiahnutých v

rozsudku súdu prvej inštancie k spornému nároku na zmluvné úroky po predčasnom zosplatnení úveru uviedol, že ani z predloženej zmluvy o úvere a ani z všeobecných obchodných podmienok žalobcu nevyplýva, že by sa účastníci zmluvy dojednali, že úver po termíne splatnosti (i predčasnom zosplatnení) bude naďalej úročený bežnými úrokmi a k tomu navyše sadzbou úrokov z omeškania. Odvolací súd zároveň opätovne poukázal na vyššie citované rozhodnutie ústavného ako aj najvyššieho súdu (pozri bod 1.).

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca rozsiahle dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa jeho názoru nebola dosiaľ riešená právna otázka nároku na zmluvné úroky po predčasnom zosplatnení úveru veriteľom, resp. otázka či po predčasnom zosplatnení úveru veriteľom v dôsledku omeškania dlžníka môže popri sebe stáť zmluvný úrok a úrok z omeškania. Dovolanie žalobca odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v nastolenej právnej otázke, nakoľko považoval právne normy, ktoré použil odvolací súd na daný skutkový stav, za nesprávne interpretované (vyložené). Navrhol rozsudok odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k dovolaniu písomne nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právného posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 216/2017, 4 Cdo 64/2018, 6 Cdo 113/2017, 7 Cdo 95/2017 a 8 Cdo 95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

9. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní.

10. Žalobca v dovolaní uviedol, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dopadá na situáciu, v ktorej určitá právna otázka ešte nebola

dovolacím súdom riešená (preto ani nedošlo k ustáleniu jeho rozhodovacej praxe). Zároveň musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na ktorej založil svoje rozhodnutie. Otázka, ktorá odvolacím súdom nebola riešená alebo považovaná za základ pre rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle tohto ustanovenia.

11. Dovolateľ namieta, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku, či si úrok z úveru môže veriteľ uplatňovať aj po dátume predčasnej splatnosti úveru vyhlásenej veriteľom v dôsledku omeškania dlžníka, a to aj popri úroku z omeškania.

12. Dovolací súd konštatuje, že nastolenú právnu otázku riešil odvolací súd a založil na jej právnom posúdení svoje rozhodnutie.

12.1. Dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi doteraz riešil množstvo dovolaní, ktoré podal priamo žalobca v obdobných právnych veciach, avšak tieto boli odmietané ako neprípustné z dôvodu uplatnenia tzv. majetkového cenzu podľa § 422 ods. 1 písm. a/ CSP, ak bol dovolateľom v spotrebiteľskom spore dodávateľ (porovnaj R 29/2019). V rozhodnutí ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 382/2019 je konštatované, že absencia bližšej konkretizácie nerovného procesného postavenia spotrebiteľa a dodávateľa v kontexte prístupu k dovolaciemu konaniu zo strany najvyššieho súdu, ktorá je nevyhnutná pre legitímnosť prijatých pozitívnych opatrení vyrovnávajúcich podmienky, za ktorých subjekty spotrebiteľského sporu prístup k dovolaniu realizujú a ktorá by odôvodňovala potrebu zvýšenej procesnej ochrany spotrebiteľa (v podobe zníženia majetkového cenzu na dvojnásobok sumy minimálnej mzdy oproti dodávateľovi, u ktorého by sa aplikoval majetkový cenzus vo výške desaťnásobku sumy minimálnej mzdy), spôsobuje, že preferovanie spotrebiteľa pri prístupe k dovolaniu má povahu neodôvodneného a paušálneho uplatňovania nadradeného postavenia slabšej strany.

12.2. V ďalšom sa pri skúmaní prípustnosti dovolací súd zaoberal, či položená právna otázka už bola alebo nebola riešená v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu.

12.2.1. Dovolateľ ako aj súdy nižších inštancií prevažne poukazyvali na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 476/2012 a na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 143/1998. Vec prejednávajúci senát musí konštatovať, že ani jedno z rozhodnutí nerieši meritórne nastolenú právnu otázku, nakoľko rozhodnutie najvyššieho súdu nie je možné (ani analogicky) použiť na inštitút predčasného zosplatnenia úveru veriteľa - bankou voči spotrebiteľovi, pričom moment tohto zosplatnenia je pre danú vec kľúčový. Rozhodnutie ústavného súdu nerieši vec meritórne, iba konštatuje, že pri odôvodneniach rozhodnutí súdov nižších inštancií nedošlo k arbitrárnosti a zjavnej svojvôli. To však na druhej strane neznamená, že ústavný súd týmto do merita potvrdil správnosť právnych záverov obsiahnutých v odôvodneniach rozhodnutí súdov nižších inštancií.

12.2.2. Dovolaciemu súdu je z jeho rozhodovacej činnosti známe aj rozhodnutie sp. zn. 6 Cdo 113/2018, ktoré však len obiter dictum vyslovuje v odôvodnení názor, že s poukazom na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „SD EÚ“) zo 7. augusta 2018 v spojených veciach C-96/16 a C-94/17, možno mať za to, že nárok na bežné úroky trvá až do skutočného splatenia úveru. Zároveň pripúšťa aj záver o možnosti kumulácie bežných úrokov a úrokov z omeškania. Uvedené rozhodnutie však meritórne rieši otázku interpretácie ustanovenia § 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov s ohľadom na možnú bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru.

12.2.3. Do úvahy však prichádzajú pomerne nové rozhodnutia dovolacieho súdu - uznesenie zo dňa 16. júna 2020 sp. zn. 5 Cdo 42/2020 a uznesenie zo dňa 29. júna 2020 sp. zn. 3 Cdo 113/2019, ktoré danú právnu otázku už riešili, avšak v čase podania dovolania dovolateľom ešte predmetné rozhodnutia neexistovali.

13. Z týchto dôvodov preto dovolací súd uzatvára, keďže dovolateľom položená právna otázka nebola v čase podania dovolania meritórne dovolacím súdom riešená, že dovolanie je podľa § 421 ods. 1 písm. b/

CSP prípustné.

14. Po konštatovaní prípustnosti dovolania podrobil dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu meritórnemu dovolaciemu prieskumu. Pristúpil teda k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vyššie uvedenej právnej otázke vo väzbe na zistený skutkový stav, ktorým bol viazaný (§ 442 CSP).

15. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

16. Podľa ustanovenia § 497 Obchodného zákonníka sa zmluvou o úvere zaväzuje veriteľ, že na požiadanie dlžníka poskytne v jeho prospech peňažné prostriedky do určitej sumy, a dlžník sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky.

17. Podľa ustanovenia § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka, od doby poskytnutia peňažných prostriedkov je dlžník povinný platiť z nich úroky v dojednanej výške, inak v najvyššej prípustnej výške ustanovenej zákonom alebo na základe zákona. Ak úroky nie sú takto určené, je dlžník povinný platiť obvyklé úroky požadované za úvery, ktoré poskytujú banky v mieste sídla dlžníka v čase uzavretia zmluvy. Ak strany dojednávajú úroky vyššie než prípustné podľa zákona alebo na základe zákona, je dlžník povinný platiť úroky v najvyššie prípustnej výške.

18. Podľa ustanovenia § 503 ods. 1 prvá veta Obchodného zákonníka, záväzok platiť úroky je splatný spolu so záväzkom vrátiť použité peňažné prostriedky.

19. Podľa ustanovenia § 503 ods. 2 Obchodného zákonníka, ak sa poskytnuté peňažné prostriedky majú vrátiť v splátkach, sú v deň splatnosti každej splátky splatné aj úroky z tejto splátky.

20. Podľa ustanovenia § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka, dlžník je oprávnený vrátiť poskytnuté peňažné prostriedky pred dobou určenou v zmluve. Úroky je povinný zaplatiť len za dobu od poskytnutia do vrátenia peňažných prostriedkov.

21. Inštitút predčasného zosplatenia úveru veriteľom v dôsledku omeškania dlžníka predstavuje zmenu záväzkovoprávneho vzťahu. Táto zmena spočíva v tom, že sa mení obsah pôvodne dohodnutého záväzku (zmluvy o úvere) v časti práv a povinností zmluvných strán, a to ohľadne povinnosti dlžníka zaplataenia predmetu zmluvy (úveru a odplaty). Pôvodný záväzok obsahoval povinnosť dlžníka splácať predmet zmluvy v mesačných splátkach. Pri uzavretí zmluvy sa dlžník s veriteľom dohodli, že veriteľ má okrem iného právo pri omeškaní dlžníka predčasne zosplatiť nesplatený zostatok predmetu zmluvy a žiadať od dlžníka jeho zaplataenie naraz. To znamená, že omeškanie dlžníka so splácaním splátok spôsobí (ak veriteľ využije toto právo) zmenu v povinnosti dlžníka vrátiť predmet zmluvy, pričom zmena tejto povinnosti spočíva v zmene formy vrátenia zostatku predmetu zmluvy zo splátkovej na jednorazovú.

22. Nesprávny je preto záver odvolacieho súdu, že žalobca nemá nárok na úroky z úveru aj po termíne predčasnej splatnosti, pretože si to účastníci výslovne nedohodli v zmluve, resp. uvedené neobsahujú všeobecné obchodné podmienky žalobcu.

23. Úrok z úveru a úrok z omeškania sú dva odlišné inštitúty, ktoré je potrebné dôsledne odlišovať a nemožno ich zamieňať. Po zosplatení úveru teda z nesplatenej istiny ďalej beží úrok z úveru (ako odmena za poskytnuté finančné prostriedky, ktoré dlžník v dohodnutej dobe nevrátil) až do ich vrátenia a v prípade omeškania dlžníka beží zároveň taktiež úrok z omeškania (ako sankcia za omeškanie s

úhradou peňažného záväzku).

24. Dovolací súd taktiež zdôrazňuje skutočnosť, že akceptácia záveru odvolacieho súdu by viedla k absurdnému dôsledku, kedy by spotrebiteľ po dobu trvania zmluvy platil dojednaný úrok z úveru (v prejednávanej veci 12,9 % ročne), ale potom, keď by kvôli porušeniu jeho zmluvných povinností došlo k zosplatneniu úveru, platil by len zákonný úrok z omeškania (v prejednávanej veci 5 % ročne). V dôsledku rozhodnutia odvolacieho súdu by preto bolo pre dlžníka výhodnejšie byť v omeškani než úver riadne splácať. Z uvedeného preto vyplýva, že dôvody, pre ktoré dovolací súd (i súd prvej inštancie) nepriznal žalobcovi právo na úrok z úveru aj od zosplatnenia úveru do zaplatenia istiny, právne neobstojí.

25. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

26. Z týchto dôvodov najvyšší súd zrušil (v zmysle § 449 ods. 1 CSP) rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

27. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a dovolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.